

Розробник:

Васильчук В.М., доктор історичних наук, професор, професор кафедри психології і туризму

Схвалено на засіданні кафедри психології і туризму
«08» червня 2023 року, протокол № 16

Завідувач кафедри

Олександр БОНДАРЕНКО

Схвалено на засіданні вченої ради факультету туризму, бізнесу і психології
«23» червня 2023 року, протокол № 9

Голова вченої ради факультету

Ганна КУЧЕРЯВА

1. Мета вивчення дисципліни

Метою дисципліни є сформувати у здобувачів вищої освіти базовий рівень знань стосовно геопросторових аспектів організації, розвитку і функціонування туристсько-рекреаційного комплексу України на базі ринкових механізмів, в контексті модернізації у відповідності до глобальних процесів, проблем та необхідності входження України в світову індустрію туризму.

2. Загальний обсяг (відповідно до навчального плану) – 3 кредити ЄКТС; 90 год.

зокрема:

лекції – 14 год.

семінарські заняття – 16 год.

самостійна робота – 60 год.

3. Передумови до вивчення або вибору навчальної дисципліни:

Передумовою до вивчення дисципліни „Туристсько-рекреаційні ресурси України” є загальні знання з історії та географії, а також вивчення дисциплін „Туристичне краєзнавство”.

Здобувачі вищої освіти повинні:

3.1. Знати понятійно-категоріальний апарат сфери туризму, класифікацію та види туристсько-рекреаційних ресурсів.

3.2. Вміти визначати рекреаційно-туристичну привабливість регіонів.

3.3. Володіти елементарними навичками роботи з літературними джерелами, пошуку, аналізу, систематизації та узагальнення інформації.

4. Анотація навчальної дисципліни «Туристсько-рекреаційні ресурси України»

Метою дисципліни є сформувати у здобувачів вищої освіти базовий рівень знань стосовно геопросторових аспектів організації, розвитку і функціонування туристсько-рекреаційного комплексу України на базі ринкових механізмів, в контексті модернізації у відповідності до глобальних процесів, проблем та необхідності входження України в світову індустрію туризму.

Предметом вивчення дисципліни «Туристсько-рекреаційні ресурси України» є особливості природних, природно-антропогенних, історико-культурних, подієвих туристсько-рекреаційних ресурсів регіонів України.

Завдання дисципліни спрямовані на формування ґрунтовних знань зі сучасних наукових концепцій, понять, методів дослідження організації рекреаційних і туристичних послуг й розуміння їх сутності як складових сфери послуг шляхом вивчення конкретних форм прояву законів і закономірностей в організації рекреаційних і туристичних послуг.

Курс «**Туристсько-рекреаційні ресурси України**» для здобувачів вищої освіти спеціальності 242 Туризм складається з одного змістового модуля **Туристсько-рекреаційні ресурси України**. У ньому розкриваються основні методи досліджень і аналізу туристсько-рекреаційних ресурсів України.

5. Завданням вивчення дисципліни «**Туристсько-рекреаційні ресурси України**» є вивчення історичних, природничо- й суспільно-географічних, культурологічних та господарсько-організаційних основ туристичного краєзнавства як спеціалізованої інтегрованої дисципліни, а також формування таких загальних та фахових компетентностей:

Загальні компетентності:

ЗК02. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

ЗК05. Прагнення до збереження навколишнього середовища.

ЗК06. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел для проведення різних досліджень.

***ЗК16.** Здатність використовувати професійну термінологію, оперувати туристичною інформацією, вести дискусію та виражати власну думку в усній та письмовій формах з тем і проблем туристсько-рекреаційних ресурсів України.*

Фахові компетентності:

ФК17. Знання та розуміння предметної області та розуміння специфіки професійної діяльності.

ФК19. Здатність аналізувати рекреаційно-туристичний потенціал територій.

ФК21. Розуміння сучасних тенденцій і регіональних пріоритетів розвитку туризму в цілому та окремих його форм і видів.

ФК26. Здатність здійснювати моніторинг, інтерпретувати, аналізувати та систематизувати туристичну інформацію, уміння презентувати туристичний інформаційний матеріал.

***ФК33.** Здатність аналізувати місце України у загальноєвропейському та світовому цивілізаційному процесі та туристичному просторі.*

***ФК35.** Здатність організовувати туристично-краєзнавчу діяльність з урахуванням історико-географічних особливостей туристичних дестинацій.*

6. Очікувані результати навчання з дисципліни:

Результат навчання (1. знати; 2. уміти; 3. комунікація; 4. автономність і відповідальність)		Форми (та / або методи і технології навчання)	Методи оцінювання та пороговий критерій оцінювання (за необхідності)
Код	Результат навчання		
1.1.	Знати регіональні особливості туристично-рекреаційних ресурсів України	Лекції, семінари. Методи: проблемний, груповий, проєктний, інтерактивний	Усна співбесіда. Усне опитування, тестування
1.2.	Знати класифікацію та види туристично-рекреаційних ресурсів України	Лекції, семінари Методи: проблемний, груповий, проєктний, інтерактивний	Усна співбесіда. Усне опитування, тестування
2.1.	Уміти визначати рекреаційно-туристичну привабливість регіонів	Семінарські заняття Методи: проблемний, груповий, проєктний, інтерактивний	Усне опитування, тестування, демонстрація мультимедійних презентацій
2.2.	Уміти просувати туристичну продукцію	Семінарські заняття. Методи: проблемний, груповий, проєктний, інтерактивний	Усне опитування, тестування, демонстрація мультимедійних презентацій
3.1.	Мати навички спілкування зі споживачами туристичних послуг та комерційними партнерами	Лекції інтерактивні. Семінарські заняття. Самостійна робота. Методи: проблемний, груповий, проєктний інтерактивний.	Усне опитування
4.1.	Формування навичок розробки інформаційної та туристичної продукції, самовдосконалення й саморозвитку, персональної відповідальності.	Самостійна робота Методи: самонавчання	Підготовка мультимедійних презентацій

7. Співвідношення очікуваних результатів навчання з дисципліни із програмними результатами навчання

Програмні результати навчання (код)	Результати навчання з дисципліни (назва)	1.1	1.2	2.1	2.2	3.1	4.1
ПРН02.	Знати, розуміти і вміти використовувати на практиці базові поняття з теорії туризму, організації туристичного процесу та туристичної діяльності суб'єктів ринку туристичних послуг, а також світоглядних та суміжних наук.	+	+	+	+		+
ПРН03.	Знати і розуміти основні форми і види туризму, їх поділ.				+		+
ПРН04.	Пояснювати особливості організації рекреаційно-туристичного простору.	+	+	+	+		+
ПРН05.	Аналізувати рекреаційно-туристичний потенціал території.	+	+	+	+	+	
ПРН14.	Проявляти повагу до індивідуального і культурного різноманіття.			+			+
ПРН19.	Аргументовано відстоювати свої погляди у розв'язанні професійних завдань.	+		+	+		
ПРН20.	Виявляти проблемні ситуації і пропонувати шляхи їх розв'язання.			+			+
ПРН23.	Зосереджуватися на результатах при виконанні завдань та вміти їх презентувати.		+	+	+		+
ПРН24.	Використовувати професійну термінологію, оперувати туристичною інформацією, вести дискусію та передавати власну думку в усній та письмовій формах.		+		+		
ПРН25.	Використовувати набуті знання для аналізу місця України у загальноєвропейському та світовому цивілізаційному процесі та туристичному просторі.			+			+
ПРН27.	Аналізувати особливості туристичних дестинацій та організовувати туристично-краєзнавчу діяльність.			+	+		+

8. Система оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти

Система модульно-рейтингового контролю результатів навчання здобувачів вищої освіти має таку структуру:

№ з/п	Форма підсумкового контролю	Види навчальної діяльності здобувача вищої освіти	Максимальна кількість балів
1.	Передбачений підсумковий контроль – залік	1. Аудиторна та самостійна навчальна робота здобувача вищої освіти 2. Модульна контрольна робота (МКР)	50 50

Поточне оцінювання всіх видів навчальної діяльності кожного здобувача вищої освіти (аудиторна, обов'язкова позааудиторна самостійна робота (*доповідь у формі мультимедійної презентації, творче завдання у формі есе*)), здійснюється за десятибальною шкалою (від 0 до 10 балів). У кінці вивчення навчального матеріалу кожного організаційного модуля викладач виставляє **окремо** бали за: 1) аудиторну роботу, 2) виконання однієї обов'язкової позааудиторної самостійної роботи з обраної здобувачем теми – як середнє значення усіх поточних оцінок з кожного виду роботи здобувача вищої освіти з округленням до цілого числа. Ці оцінки помножуються на **2** ($10 \times 2 = 20$). Таким чином, сума балів (**максимум $20+20=40$**) за зазначені види роботи накопичується в рейтинговому “кошику” здобувача вищої освіти. У кінці вивчення навчального матеріалу модуля викладач виводить також середнє значення всіх поточних оцінок за виконання студентом додаткових завдань (*доповідь у формі мультимедійної презентації, творче завдання у формі есе*) (**максимум 10 балів**). Визначений середній бал за виконання додаткових завдань додається до попередньо зароблених балів. Сума балів за названі види роботи (**максимум $20+20+10=50$**) є рейтинговим балом здобувача вищої освіти за роботу протягом семестру.

Невиконання завдань самостійної роботи, невідвідування семінарських та практичних занять позначаються “0” балів.

Підсумковий контроль **Залік**

Оцінка в національній шкалі (“зараховано”, “не зараховано”) та оцінка в шкалі ЄКТС виставляються на підставі семестрового рейтингового бала здобувача за дисципліну таким чином:

90 – 100 балів	–	A	}	зараховано
82 – 89 балів	–	B		
75 – 81 бал	–	C		
66 – 74 бали	–	D		
60 – 65 балів	–	E		
59 балів і нижче	–	FX.		

Здобувачі вищої освіти, які мають семестровий рейтинговий бал з дисципліни **60 і вище**, отримують оцінку “зараховано” і відповідну оцінку в шкалі ЄКТС без складання заліку.

Здобувачі вищої освіти, які мають семестровий рейтинговий бал з дисципліни **59 і нижче**, складають залік і в разі успішного складання їм виставляється оцінка “зараховано” в національній шкалі, а в шкалі ЄКТС – **E** та бал **60**. Якщо здобувач вищої освіти під час заліку отримав оцінку “не зараховано”, то йому у відомість обліку успішності виставляється оцінка “не зараховано” в національній шкалі, оцінка **FX** – у шкалі ЄКТС та його семестровий рейтинговий бал за дисципліну.

Умови допуску до семестрового заліку

При розв'язанні питання про допуск здобувачів вищої освіти до заліку з дисципліни «Туристично-рекреаційні ресурси України» враховується виконання ними вимог навчального плану і графіка навчального процесу. Здобувачі вищої освіти мають відпрацювати всі пропущені аудиторні заняття з дисципліни «Туристично-рекреаційні ресурси України». Здобувач вважається **допущеним до семестрового заліку**, якщо він **виконав усі види робіт**, що передбачені робочою програмою дисципліни.

Критерії оцінювання роботи здобувача вищої освіти на семінарському занятті

Максимальна кількість балів, яку здобувач вищої освіти може заробити за різні види роботи під час одного семінарського заняття становить 10 балів.

№ п/п	Види роботи студента на семінарському занятті	Кількість балів	Критерії оцінки
1.	Відповідь на семінарі з основних питань обговорення теми	9-10	Правильна, ґрунтовна, повна відповідь, творче висвітлення проблем
		7-8	Правильна, але недостатньо повна, розгорнута та ґрунтовна
		4-6	Відповідь з порушенням логіки, не аргументована
		2-3	Відповідь з суттєвими помилками
		1	Відповідь що не відповідає змісту питання
		0	Неготовність здобувача вищої освіти до семінару, або відсутність здобувача вищої освіти на семінарі без поважної причини
2.	Активна участь у роботі семінару (доповнення, участь у обговоренні ключових питань теми)	8-9-10	Максимально висока активність, що свідчить про всебічну обізнаність з матеріалом
		5-6-7	Висока активність, що свідчить про фрагментарну обізнаність з матеріалом
		3-4	Середня активність, що свідчить про необізнаність з матеріалом
		1-2	Низька активність, що свідчить про не володіння матеріалом

		0	Неготовність здобувача вищої освіти до семінару, або відсутність здобувача вищої освіти на семінарі без поважної причини
--	--	---	--

Критерії оцінювання позааудиторної самостійної роботи

дотримані всі вимоги до написання позааудиторної самостійної роботи: позначені проблема й обґрунтована її актуальність, зроблений аналіз різних точок зору на проблему й логічно викладена власна позиція, сформульовані висновки, тема розкрита повністю, витриманий обсяг, дотримані вимоги до зовнішнього оформлення, дані правильні відповіді на додаткові питання.	8-9-10 балів
дотримані основні вимоги до написання позааудиторної самостійної роботи, тема розкрита достатньо повно, витриманий обсяг, дотримані вимоги до зовнішнього оформлення. Водночас допущені деякі недоліки: не обґрунтовано актуальність теми, сформульовані висновки не чіткі, наявні певні неточності у викладенні матеріалу.	6-7 балів
значне недотримання вимог до написання позааудиторної самостійної роботи. Зокрема: тема розкрита лише частково, допущені фактичні помилки в змісті позааудиторної самостійної роботи, відсутній висновок, не витриманий обсяг самостійної роботи; є недоліки в оформленні.	3-4-5 балів
тема позааудиторної самостійної роботи не розкрита, виявляється істотне нерозуміння проблеми, не витриманий обсяг самостійної роботи; самостійна робота оформлена не правильно.	1-2 балів
Невиконання здобувачем вищої освіти позааудиторної самостійної роботи	0 балів

Модульна контрольна робота

Модульна контрольна робота є складником семестрового рейтингу. Наприкінці семестру всі здобувачі вищої освіти виконують модульні контрольні роботи з усіх дисциплін.

До кожного варіанта модульної контрольної роботи входить по три питання, що відповідають репродуктивному (рівень А), алгоритмічному (рівень В) й творчому (рівень С) рівням складності.

Зразок модульної контрольної роботи

Варіант № 2

1. Рекреаційний потенціал території, методи його визначення (Рівень А).
Максимальна кількість балів – 10.
2. Підходи до оцінювання туристсько-рекреаційних ресурсів (Рівень В).
Максимальна кількість балів – 15.
3. Проаналізуйте проблеми та перспективи використання туристсько-рекреаційних ресурсів Європейського туристичного регіону (Рівень С).
Максимальна кількість балів – 25.

Критерії оцінювання модульної контрольної роботи:

Питання репродуктивного рівня (рівень А). Максимальна кількість балів – 10.

9-10 балів – виставляються за бездоганну відповідь.

6-7-8 балів – виставляються за повну відповідь, але в ній допущені деякі неточності, що не мають істотного значення.

4-5 балів – виставляються за неповну відповідь, в якій багато неточностей.

1-2-3 бали – виставляються за схематичну відповідь, в якій багато фактологічних помилок.

0 балів – виставляються за відсутності відповіді, або за відповідь, що не відповідає змісту завдання.

Питання алгоритмічного рівня (рівень В). Максимальна кількість балів – 15.

13-14-15 балів – виставляються за умови досконалого орієнтування у змісті понять, що висвітлюються, безпомилкового знання фактологічного матеріалу.

10-11-12 балів – виставляються за умови в цілому правильного висвітлення питання.

7-8-9 балів – виставляються за умови загального орієнтування в змісті проблеми.

3-4-5-6 балів – виставляються за умови неповного, поверхового розкриття змісту проблеми.

1-2 бали – виставляються за умови загального орієнтування в змісті проблеми з суттєвими помилками її розкриття.

0 балів – виставляються за відсутності відповіді, або за відповідь, що не відповідає змісту завдання.

Питання творчого рівня (рівень С). Максимальна кількість балів – 25.

22-23-24-25 балів – виставляються за вичерпну, змістовну, логічну та послідовну за викладом відповідь, що містить самостійні судження та демонструє здатність творчого розв'язання поставлених завдань.

18-19-20-21 балів – виставляються за вичерпну, змістовну, логічну та послідовну за викладом відповідь.

14-15-16-17 балів – виставляються за умови, що відповідь правильна, змістовна, послідовна, але містить незначні недоліки у викладі теоретичного підґрунтя.

10-11-12-13 балів – виставляються за умови, що відповідь правильна, але містить незначні недоліки, рівень самостійності в судженнях недостатній.

6-7-8-9 балів – виставляються за умови, що відповідь неповна, схематична; рівень самостійності в судженнях недостатній.

3-4-5 балів – виставляються за умови, якщо у відповіді є неточності та помилки у розкритті проблеми; рівень самостійності в судженнях недостатній.

1-2 бали – виставляються за умови, відсутності вичерпної відповіді на питання; наявності значної кількості неточностей і фактологічних помилок, що свідчить про поверховість знань студента.

0 балів – виставляються за відсутності відповіді, або за відповідь, що не відповідає змісту завдань.

Модульна контрольна робота виконується протягом двох академічних годин (1 година 20 хвилин)). Максимальний рейтинг здобувача вищої освіти за виконання модульної контрольної роботи становить 50 балів.

Підсумковий контроль **Залік**

Оцінка в національній шкалі (“зараховано”, “не зараховано”) та оцінка в шкалі ЄКТС виставляються на підставі семестрового рейтингового бала здобувача за дисципліну таким чином:

90 – 100 балів	–	A	}	зараховано
82 – 89 балів	–	B		
75 – 81 бал	–	C		
66 – 74 бали	–	D		
60 – 65 балів	–	E		
59 балів і нижче	–	FX.		

Здобувачі вищої освіти, які мають семестровий рейтинговий бал з дисципліни **60 і вище**, отримують оцінку “зараховано” і відповідну оцінку в шкалі ЄКТС без складання заліку.

Здобувачі вищої освіти, які мають семестровий рейтинговий бал з дисципліни **59 і нижче**, складають залік і в разі успішного складання їм виставляється оцінка “зараховано” в національній шкалі, а в шкалі ЄКТС – **E** та бал **60**. Якщо здобувач вищої освіти під час заліку отримав оцінку “не зараховано”, то йому у відомість обліку успішності виставляється оцінка “не зараховано” в національній шкалі, оцінка **FX** – у шкалі ЄКТС та його семестровий рейтинговий бал за дисципліну.

9. Навчально-тематичний план дисципліни «Туристсько-рекреаційні ресурси України»

№ п/ п	Змістові модулі	Кількість годин			
		Денна форма здобуття освіти			
		Разом	зокрема		
лекції	семінарські заняття		самостійна робота		
Модуль 1					
Змістовий модуль. Туристсько-рекреаційні ресурси України					
1.	Тема 1. Предмет і завдання дисципліни «Туристсько-рекреаційні ресурси України»	12	2	2	8
2.	Тема 2. Туристсько-рекреаційні ресурси: сутність поняття та класифікація	12	2	2	8
3.	Тема 3. Географічні аспекти формування туристсько-рекреаційних ресурсів України	12	2	2	8
4.	Тема 4. Природні та природно-антропогенні туристичні ресурси України	12	2	2	8
5.	Тема 5. Історико-культурні туристичні ресурси України	12	2	2	8
6.	Тема 6. Події туристичні ресурси України	16	2	4	10
7.	Тема 7. Регіональні особливості туристсько-рекреаційних ресурсів України	14	2	2	10
	Разом годин за модулем 1	90	14	16	60
	Усього годин	90	14	16	60

10. Рекомендовані джерела

Базова література:

1. Бейдик О. Рекреаційні ресурси України: навч. посібник. 3-е вид., перероб. та доп. Київ: Альтерпрес, 2011. 462 с.
2. Верес К. Туристичне краєзнавство: конспект лекцій для студентів напряму підготовки 6.140103 «Туризм» денної форми навчання. Київ: НУХТ, 2015. 114 с.

3. Любіцева О. Туристичні ресурси України: навч. посібник. Київ: Альтерпрес, 2007. 369 с.
4. Любчук О. К. Туристичні ресурси України [Електронний ресурс] : конспект лекцій з дисципліни «Туристичні ресурси України» для студентів спеціальності 242 «Туризм» денної форми навчання / О. К. Любчук. – Маріуполь : ПДТУ, 2017. 103 с.
5. Оцінка туристично-рекреаційного потенціалу регіону : монографія / за заг. ред. В. Г. Герасименко. Одеса : ОНЕУ, 2016. 262 с.

Додаткова література:

1. Бейдик О.О. Рекреаційно-туристські ресурси України: методологія та методика аналізу, термінологія, районування: монографія. Київ: Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2001. 395 с.
2. Буркинський Б.В. та ін. Теоретико-методологічні засади формування менеджменту відносин власності на природні рекреаційні ресурси : монографія. Одеса: ППРЕЕД НАНУ, 2019. 249 с.
3. Голікова О.С. Забезпечення регіональної соціо-еколого-економічної безпеки шляхом диверсифікації рекреаційних ресурсів. Теорія та практика менеджменту безпеки: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (14 травня 2019 р.) / Відп. ред. проф. Л. М. Черчик. Луцьк, 2019. С. 101-102.
4. Захарченко В.І., Осипов В.М., Паларієв О.А. Кластерна форма територіально-виробничої організації: монографія. Рига: Baltija Publishing, 2019. 400 с.
5. Ступень Н.М. Еколого-економічні засади збалансованого розвитку рекреаційних територій: дис. ...док.екон.наук: 08.00.06/ Нац. аграр. унів. Львів, 2018. 447 с.

11. Інформаційні ресурси:

1. Краеведение, страноведение и география туризма: Все о туризме. Туристическая библиотека. URL: <https://tourlib.net/geogr.htm>
2. Офіційний сайт ЮНЕСКО. Центр Всесвітньої спадщини ЮНЕСКО. URL: <http://whc.unesco.org>
3. Путеводитель: страны мира. URL: <http://country.turmir.com>

12. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання якого передбачає навчальна дисципліна

Мультимедійне обладнання; програми Microsoft Word, Microsoft Power Point, додатки платформи для дистанційного навчання Microsoft Office 365.